

31. januar 2023

UPA 2023/85

Inatsisartut Suleriaasianni § 36 naapertorlugu apeqquteqaat aallaavigalugu siunnersuut imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Qanoq iliornikkut uumassusileqatigiiaat nunanit allaneersut ajornartorsiutaanerata pinngitsoortissinnanissaanut iliuuseqartoqarsinnaanersoq, nunatsinni uumasooereersut innarlerneqannginnissaat pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiasatut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasorta, Aqqalu C. Jerimiassen, Atassut)

Sumiiffimmit aggerfigisamiit assersuuteqalaassalluni pitsaasuusarpoq tigussaasuunerusarlunilu.

Ilulissat assersuutitut atoraanni, narsarsuaq siornatigut nunatta nerlerinik peqarluartaqisoq, maanna takornartapajaajulersimasutulluunniit taaniarneqarsinnaapput ajoraluartumik. Iluanilli, Canadap nerleri / nerlernaarsuit annertoqisumik takussaasalersimallutik.

Canadap nerleri nunatta nerlerinit anginerunertik peqqutingalugu, annertuumik unammillerput sumiiffimmi tiguaajartulernermik malitseqartumik.

Nunarsuup sinnerani uumassusileqatigiit nunanit allaneersut nungusarneqarlutik pineqartarput, allaammi Australiami Europamit kaniinat eqqunneqarsimasut amerlivallaarlutik ajornartorsiutaanerata pillugu nungusarniarlugit nappaammik kaniinnuinaq aattuuttussiamik sananikuusimapput ajornartorsiut aningorniarlugu. Umasoqatigiinnut allanut annertoqisumik ajornartorsiutaalersimanera, allaammi Australiap uumasorpasuinut ulorianartorsiortitsisinnaalernermik kinguneqarsimavoq, malittaani illu naalangaaffimmiit aningaasalersukkamik nungusaaneq ingerlanneqartarsivoq pimoorusamik.

Uagulli nunatsinni, keermiaasiit uagut nunatsinni, taamaaliussanngilasimik annertoqisumik eqqarsariuseqarluta nungoqinuaseertuutingaluta, nerlerit nunatta nerlerinngisai allaat piniangaasarfii killilersorlutik illersungannorteqqavagut. Tassami tamanna uppersarneqarsinnaalluarpoq, ulloq 21/02-2020 §37-ikkut apeqquteqaateqarninni erseqqarilluinnartumik akissutigineqarmat, 2016-imingooq piffissaq piniangaaffissaat sivisunerpaaffissaminut inissinneqareersimasoq. Aap, piniangaaffiat, oqaaseq piniangaaffiat atornerqarpoq, uani oqaaseq atornerqanngitsoq tassaavoq; nungusarneqarnissaat.

Tupannaalussinnaangaluamillu Naalakkersuisunit taamanikkut akissutaasortaaq ilaqarpoq; canadanningooq nerlerisa piniangaanerisa sivitsorneqarneratigut nunatta nerlerisa ikilingaluttuinnarneranut iluaqutaasinnaanera ajornakusuussasoq.

Ila nammineq nerlerit aqqusaartorfigilluartagaasa saaralaanni najungaqarluni uppersaatsissat ersarittaraluaqaat, Ilulissani nuussuattaap aqqutaaniit minutsit quliuunngitsulluunniit pisukkuit

ukiassalernerani nerlerit nueriissuatit. Takusassallu sorliussanersuttaaq eqqoriaruminarnerulereernikooqaaq, naatsorsuutigisariaqanngilallu nunatta nerlerinik takunissat.

2007-imi Aarhus Universitet canadap nerlerinik ilaannakuusumik kisitsisoqarnikuunerani takussutissinneqarsimavoq, 45.000-it missaaniissasut, aali ilaannakortumik. Sulilu takussaaneruleraluttuinnarnerisa malittaamik, aarleqqutigineqarsinnaavoq, ukiuni qaninnerni nunatta nerlerisa takussaajunnaavissorsinnaanissaat, tamakkiisumillu canadap nerlerinit inangivinneqarsinnaanerat.

Tupaallaatissaasut ilagisinnaasaattaq tassaavoq, nunatsinni uumasooqatigiiaat nunanit allaneersut piniangaasernerisa killilersungaanerat. Siulianilu oqareernittuut, §37 aqqutingalugu apeqquteqarnermi, ilaatigut eqqaaneqarmat, manniliornarisa nalaanni piniarneqartarnissaat tulluurtuunngitsoq timmiaqatigiinnunngooq innarliisinnaammat. Ila sooq uumasooqatigiiaat nunanit allaneersut taamannak naliliivigissuagummita?

2021-mi Naalakkersuisut 2030-mut Kalaallit Nunaanni uumassusillit assigiinngissitaarnerinut periusissamik saqqummiipput. Tassanilu qup. 35-mi imatut oqaasertaqarpoq:

”Anguniakkat immikkoortuat 3:

2030 nallertinnagu uumasooqatigiit takornartat ajornartorsiutaasut takkuttarneri siaruartarnerillu nunani tamalaani suleqatigiinnerit, aammalu uumasooqatigiit takornartat Kalaallit Nunaanni siaruarnissaannut killilersuinerit aqqutigalugit killilerneqarsimassapput”¹

Periusissiamillu suliaqartoqareermat piffissanngunnginnerpa tigussaasumik iliuuseqartoqarnissamut?

Siunertami pingaarnerusussaannnginnerpa nunatta nerlerisa toqqaannartumik illersungaanissaat? Imaanngitsoq nunatta uumasooqatiginngisaasa?

Apeqquteqaat aallaavingalugu oqallisissiaq ima ittoq inatsisartunut saqqummiuppara, pisariaqarsorilerakku suna tamaat taamaattussaannartut piunnaarlugu iliuuseqartarnissaarput nunatsinni uumasooqatigiiaat illersorniarlugit.

Oqallilluarisi.

¹ <https://intra.ina.gl/media/2555747/d-inatsisartut-temp-rapport-biodiversitetsstrategi-2021-da-kal.pdf>